

AUTONOMIA

POLITIKAI NAPILAP.

Az előfizetési pénzek

s a lap kezelését illető minden tárgyak a szerkesztőséghez (Lakatos utca 1 sz. a. 1 emeleten) intézendők.

Bérmertelen levelek el nem fogadtatnak.

Előfizetési ár:

egész évre 20 frt., félévre 10 frt., negyedévre 5 frt.

Beigatási díj: 6-hasábos petit-sor 5 kr.; bélyegdíj minden beigatásért 30 kr.

A „nyilttér“-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

Előfizetési felhívás

AUTONOMIA

1869-ik évi folyamára.

Egész évre 20 frt. — kr.
Félévre 10 " — "
Egy hónapra 1 " 80 "

Szegényebb sorsu nt. káplán vagy plebános urak számára mindazáltal, kiknek évi jövedelmük a rendes congrua illetéket alig haladja túl, az „Autonomia“ mindjárt most is, 16, 8 és 4 forintért szívesen adjuk.

Az „Autonomia“ kiadó-hivatala.

Bodajk mart. 7.

Honunkban már minden törvényesen bevett nem-katholikus vallásfelekezet önállással bír. A 48-i XX. t. cz. jótéteményeit csakhamar igénybe vették, alig hogy az emancipatio kimondott, még az izraeliták is. Egyedül az ezelőtt honunkban uralkodó s követőinek számát tekintve most is túlnyomó kath. hitfelekezet nem tud kibontakozni az illetéktelen beavatkozás békőiből. Egyedül a művelt magyar kath. egyház nem tud szert tenni az autonómia. Autonómia című lapunk ugyan van; de nincs egyházi autonómia. Talán bizony egyházunkra nézve veszélyes dolog lenne az az autonómia? — Sőt inkább jelen körülményeink közt, nemcsak áldásteljes, de szükséges az. Áldásteljes, mint a lapok hasábjain az én szerény laikus tollalannál szakavatottabb egyháziak által már bőven kifejtett. Ugyanazért fölösleges itt fölemlítenem, miszerint a világi elem az egyház érdekeibe bevonatva, ezt szükség esetében támogatná; midőn eddigelé annak viharait összedugott kezekkel szokta nézni. Szükségtelen fölhoznom s okokkal támogatnom azt is, hogy az autonómia által a hitélet, mely a forradalom óta annyira hanyatlott, örvedetes lendületet nyerne. Azt sem szükséges bővebben bizonyítgatnom, hogy a kath. egyháziaknak a világiakkal való sűrűbb és bensőbb érintkezése a magyar nemzetnek is tetemes hasznára lenne; mennyiben a higgadt kath. felekezet egy másik által politikailag tüskén bokron keresztül nem hurcoltatnék; sőt az örök igazságok biztos irányítóját követve, a nemzet halálát siettető oktan forrásoknak gátot vetne; nem is lennének kénytelenek tapasztalni, miszerint a legbölcsebb, legszeplőlenebb katolikus státusférjainak, minő volt S z e c h e n y i I s t v á n, minő korunkban Deák Ferencz, egyedül az jut szótlyárszól, hogy sárral dobáltassanak s legnemesb törekvésök, a haza iszonyu kárára, dugába dőljön.

De szükséges is nálunk az autonómia. Szükséges, mert koronás fejedelmünk népei irányában, ezáltal irányunkban is, az eddigigélt elüött viszonyba lépett; mi egyházunk külszervezetében is változtatást igényel.

Ily áldásos, ily szükséges lenne az autonómia! Még is hol kérik az éji homályban? Örvedetesnek mutatkozott a kezdemény, de a hosszú huzás-halasztás a nép bizalmát méltán megingatja s könnyen ama közmondásra gondol, hogy nem-akarásnak nyögés a vége. Csak hogy me-lyik részen van a nem-akarás? Fejedelmünk a főnérített törvényezikket szentesítette; s nm. püspöki kar pedig egyházunknak kárát nem keresheti. De még is, őszintén szólva, a késedelem oka sűrűn ez utóbbira háríttatik. A nép már napjainkban szeret, a természetjognál fogva, mindazon társulatok ügyébe beletekinteni, melyeknek tagjait képezi, s a rólunk nálunk nélküli elvtől borsózdik a háta. A hit és erkölcs dolgában a nm. püspöki kar előtt készségesen meghajol, mert abban az a Szentlélek vezérlete alatt áll, de a világi természetű ügyekben a nm. püspök urakat csalhatatlanoknak, minden tisztele mellett se tartja, de arra nem is érzi magát kötelesek. Ugyanazért ha, mint hinni szeretem, rajtok nem szenved hajótörést egyházunk külszervezetének szent ügye: legalább a do- logba beavatva vagynak; ha úgy, akkor csekély véleményem szerint igen rendjén lenne, a késedelem okát előadva a minden tiszteletré méltó magyar katolikus közönséget megnyugtatni. A. N.

Egész terjedelmében, minden törlés vagy igazítás nélkül adjuk iménti közlését nemes keblü laikus testvérünknek. Távoll legyen tőlünk, hogy akár alaptalan félelem, akár okatlan tartózkodás, elvonja itéletünk figyelmét azon dolgoktól, melyek körülünk történnek. Igaz, hogy a hazai közvélemény a kath. autonómia késedelmét csaknem kizárólag a nm. püspöki kar halogató politikájának rója fel; ebbeli föltevését azal indokolván, hogy anyagi érdekeit, hatalmi állását félti megosztani az alakulandó kath. státussal.

Vannak, kik a közoktatásügyi miniszter ő exáját is okozzák az autonómia késedelmezése miatt, gyöngeséggel vádolván őt, hogy bizonyos papi és reactionarius nyomások alól szabadulni nem képes. Jut azonban a vád súlyából osztályrész a volt képviselőháznak is, mely, mint néme-lyek mondják—nem akarta bolygatni e darázs-fészket, menni hagyta a dolgokat, hogy a clerus, az egyház annál biztosabban járja le magát; hogy az államadósság ügye annál inkább érjen meg a papi javak elkobzására; hogy a közönsé- kolak addig megtelepítenek a házassági kérdés pedig antikatholikus szellemben oldassék meg.

Mind ezek így járnak szájról-szájra; pap és világi, nyíltan vagy hallgatagon osztózik e vádak legalább egyikében.

A késés, és halasztás csakugyan tény, annak bizonyos következményeit magunktól alig hárihatjuk el; hogy a helyzet urai míg lehet- telen volna, bátortalanság lepett meg bennünket, s most midőn az autonómia ügye kezűnk ből ki siklott, akaratumk és cselekvésünk azóta kívül összegördült gátok által nyomatik vissza, bizonyos.

Az egyházmozgalom, mely két év óta tartja magát forrongásban nálunk, egy igazságosabb és napjaink szenvedélyétől ment kor történelme által fo; megítéltetni; annak feladata lesz az eltérő vélemények között kimutatni, hol rejlik oka autonómiánk halogatásának

Azt örömmel valljuk be, hogy az utóbbi időben komoly szándék mutatkozik a nm. püspöki kar né- mely magas szellemű tagjánál az antonomikus élet bevezetésére. Azt is tudjuk, hogy az elővá- lasztási püspöki szabályzat már a sajtó alatt van, s hogy őszinte elhatározások nyilatkoznak ez ügyben valamit kezdeni.

Mi vége lesz mindezen egyházi mozgalmak- nak? Könyű belátni. A helyzet, melybe sodor- tatva látjuk ügyeinket, a katolikusok között nyilatkozó hangulat, a papság nagyobb részének szelleme, a politikai állapotok válságos volta, még azon körülmény által sem nyer tisztább színezetet, hogy a jelen pillanati kormány-poli- tika, mint az ellenzék állítja, látszatra a kath. hierarchia felé simul.

Hiányzik nálunk a vezéri cselekvőség egy- sége, határozottsága, öntudatos célja. Másfél év óta nem bírtuk a világiakat csak egy fokkal is közelebb hozni a fő p a p s á g h o z; — s a főpapság, a kibocsátott encyclikák leszámításá- val csaknem mindenütt távol tartotta magát a sajtótól, a közszellemtől s a hívekel való köz- vetlen érintkezéstől. Mindenütt ugyanazon egy- házirodi adminisztratio, az egyháziügyeknek irott rendeletek általi vezetése: igen kevés köz- vetlen személyes társadalmi vagy közéleti össze- jövetel, találkozás, értekezés, eszmecsere! A má- sik kath. lap, melyet a közvélemény főpapi lap- nak tart — oly irányt követ, mely Maachiavelis- musa által már is hitevesztett lön; beszédet minél többet, de ténny semmit sem ad; ígér, biztat, hiteget, és a mai napig adott remé- nyekből mi sem teljesült.

Nevezett kath. lapársunk említett irányja nem lehet visszahatás nélkül a nemzeti közszel- lemre. A reformpárt annál hangosabban köve- ti a haladási szabad eszmék győzelmét, mely hi- edelme szerint az ugynevezett „ultramontan“ törekvések és érdekeknek örök sirját fogná s ni. Melyik irány fog legközelebb tulsulyra jutni, a liberális, vagy a reactionarius? nem is kérdés. A politikai pártok épen úgy, mint a kormányok, az alakult közvélemény vezényszava szerint vá- lasztják érdekeiket és céljaikat, s ha a pártok érdeke e pillanatban a conservatív kath. irány férfait kimélni szükségesnek látja, ellenök fog fordulni, mihelyt e szövetségre szüksége nem lesz, vagy népszerűségét általa veszélyeztetve látja.

Ilyen a helyzet. Sem vádolni, sem kényeze- ríteni nem akarunk senkit, szavának őszintesége által. Elég vád és keserűség, hogy dolgaink ily rosszul állanak. Csak az vigasztal, hogy tarthat- lanságát önmagában hordja, a hogy előbb, mint

reménylenők, be áll a változás. Legyünk erősek és hívek, mint katolikusokhoz illik a válság órájában. Zoványi.

Az egyház s a haladás.

Korunkban a közvélemény rendkívüli hatalmat gyakorol mindenben annyira, hogy képes mindazt, mi vele egyenes ellentétbe jő, ha nem is teljesen eltörölni, legalább minden befolyás s eredménytől megfosztani. Ha ezt megengedjük, koránsem fölösleges vizsgálatni: vajjon a kath. egyház jelen helyze- tében mily színben tűnik föl a köz- vélemény előtt s alaposa a közér- zület irányta?

A közvélemény nyilvánulásának szervei kétségki- vül a lapok s a gyülekezetek. Ha a lapokat tekintjük, ezek közül azok, melyeket a nép zöme olvas, tagadha- tatlanul egyház ellenes irányt követnek, és majd éle- sebb, majd kiméletesebb hangon, de mindentűt egyenlő idegenkedés nyilvánul iránta, mintha a régi polgári ál- lapotok megváltoztával az ő kora is vagy legalább fény- csillaga lejárta volna.

A gyülekezetek pedig vagy egészen kizárják a val- lások kérdéseket körükből, vagy, ha nem állanak egyházi férfiak befolyása alatt, többnyire az egyház ellen szó- nokolnak. Az országgyűlések, nálunk ugy mint máshol, nem átszának osztani az egyház nézeteit, a többi gyu- lekezetek pedig a tudósoktól a munkásokéig nyilván egyház ellenesek.

Jölehet a közérzlet eme organumai többször pro- testans, vagy épen antikatholikus befolyás alatt állanak, melyeknek elfogult itélete egyházunk ellenében épen semmi súlylyal sem bírnak ugyan, miután mégis a köz- véleményre képezik figyelem nélkül nem hagyhatjuk. Örömet elhiszünk, hogy az egyház rosszaló legnagyobb részét akatholikusok s hitetlenek; megengedjük azt is, hogy leginkább ezek tzelmeinek róható fel az egyház elleni idegenkedés; mindazáltal nem tagadhatjuk, mi- szerint a katolikusok közül is vannak számosan, kik nem helyeslik az egyház eljárásomdját s az egyház el- lenesek közt szerepelnek, mit még a pápa iránt jelenleg nyilvánuló ragaszkodás sem czáfol meg.

Az eretnekek s hitetlenek dühöngjenek amint akarnak, de saját hitfeleinket felvilágosítani, megnyug- tatni, s ha nekik van igazuk, kielégíteni szent kötelesség, mert míg az egyházban léteznek, ép oly tényezői annak mint a többi hívek.

Ha az általános idegenkedés oka után fűrkészünk, több oly eseményre akadunk, melyek befolyat ugyan a kedélyek elidegenítésére, de fő indokul el nem fogad- hatok. Így igen családneke szerintünk mind az, ki a pap szánt nyílvánuló ellenszenv alapján a disciplina sagit s az ebtől eredő egyes ballépéseket állítaná, lazulat s az ebtől eredő egyes ballépéseket állítaná, mert ezek többnyire merő kóholy anyagok lévén, hogy a népnél hitelre találjanak, bizonyos hajlamot s tisztelet- hiányt fölteleneznek, ennek pedig alapja mélyebb, a kor- szellemben viszonyban lévő közérzlet lehet csak.

De még azt az okot sem fogadhatjuk el, mintha egyedül azért volna az egyház mai nap gyűlöletes, mivel az absolutismus ideje alatt, maga is hasonló rendszert az absolutismus ideje alatt, maga is hasonló rendszert vett fel, miáltal a szabadság újabb légtérében meg nem állhat. Az egyház alapszerkezetében szabadelyt, s ha a megjei zsinatok megszüntével ledőlt is a kellő viszony, a fő- és alapság közt, ennek nem sokára bekövetkező megváltozása oly bizonyos, hogy javítási vágyat igen, de ellenszenvet kelteni alig képes.

Vagy talán a kath. vallás tanjai, a hittitkok azok, melyek a felvilágosodás korában, miután észszel be nem láthatók kell, hogy nem tetszéssel találkozzanak. Meg- engedjük, hogy a hitetlenség kiváló rugója e hangulat- nek, de főoka még sem lehet, mert azon esetben a pro- testantismus ellen is kellene szónokolnunk, miután ott is van még elég tan, mi meghaladja az ézt.

Mások szerint a tekintély általános hanyatlásával az erre épített egyháznak is szűkséggel idegenkedést kell támasztania. E nézetet sem oszthatjuk, mert a te- kintély hanyatlása szintén csak nevelheti az egyház elleni gyűlöletet, de nem szűlheti azt, mint nem keltett tekintélyre, a biblia tekintélyre támaszkodnak.

Más ok után kell tehát kutatnunk és pedig olyan után, mely a korszellemmel ellenkezésbe jöjjön, mert csak így magyarázható ki ama idegenkedés, mely sok- szor minden ok tudata nélkül ver gyökereket az emberek leblében. A mai kort a haladás s tettek korának neve- zik, keressük tehát ezek körül a dolog bibéjét.

A jó tettek egyetlen indoka a kereszténység előtt a becs s dicsvágy volt. A nevelők ezeket igyekeztek a gyermeke: fogékony keblébe csepegtetni, hogy egykor jeles tettekre vállalkozzanak. De midőn a keresztény vallás a jó tettek becsét föltárta s szükségességét az isteni törvényekből vonta le: ez indokokra, többé nem volt szükség, sőt vétkeknél találtatott az elégedetlen- ság s mindenaróni nagyra törekvés helyett, az Isten aka- ratjában megnyugvás s a megelégedés lőnek hirdete- s ajánlva. S lehet e nemesebb, tudósabb tan, mint mely az ember boldogságát, a földön megalapítja ellenke- zőleg a becs s dicsvágygyal, melyek kikit elégedetlenné

s így boldogtalanná tesznek s vétkes tettek forrásává any nyiszor fájulnak.

Az egyház egyéb tanaiban, intézményeiben, s el- járásában mindentűt a megnyugvás s megelégedettség nyilvánul s czéloztatik, így a fennálló hatalomnak nagy tisztelete, a szerzetes élet, az egyházférfiaknak szaka- datlan cselekvés módja nem ezt tanúsítják e, s hittanai- nak változatlansága, önmagának életvitelensége nem ugyanazon érzeteket táplálják e?

Ily szellem lengte át az egyházat kezdetben, ily szellem lengi át ma is. Ámde az idők azóta sokat változ- tak. Mi akkor kedves volt s a népek ezértől, kik minden életet s gyönyört föllelhettek, csak a megelégedés boldog- ságát nem, — soványra várattott, most sokak óhajának épen azért nem felel meg, mert az embereket megelége- dére s megnyugvásra indítja. Elég bizonyított erre az, miszerint azzal akarják magokat megkülönböztetni a vallások egyénétől, hogy ők az emberiség jólétét czé- lozzák, míg ezek a tulvilág biztosítását. Világos, hogy itt az anyagi jólétet értik, ellentétben a keresztény meg- nyugvással s a kevéssel való megelégedettséggel.

Hogy eme elégedetlenség támadása leginkább a kath. egyház ellen irányul onnan van, mert az ő kereszté- ny szellem leghevesebben itt maradt fön, míg a többi fe- lekezetek megtartották ugyan a tanok többit vagy ke- vesbjet, de a szellemet egészen száműzték.

E szellemet tartjuk mi főoknak, mely miatt hitet- len, eretnek, sőt sok katolikus is támadólag lépnek fel az egyház ellen; ezért tartják a kényuralom részesének s a haladás ellenének s mind ilyennek férfait az egyhá- ziatok gyűlölik.

Ami az első vádat illeti, az egyház, eltekintve an- nak egyes gyarló tagjaitól csak annyiban pártolta a kényuralmat, ha lehet ezt pártolásnak nevezni, hogy hó- dolatot hirdett s a terhek békés eltűrésére serkentő híveit, hisz ő mint erkölcsi hatalom: csak is a létező polgári állapotok közt igyekezett cseljárt, az emberek telki boldogságát, előmozdítani, mit minden esetre a békettérés s megnyugvás ajánlásával sikeresebben érbe- tett el, mint az elégedetlenség szításával. Valóban hason- litnak az ellenek e tekintetben ama gyermekekhez, ki ve- rekedés közben ütött sebbe begyógyultával haraggal for- dulna el anyjától, mert ez csitigatta, vigasztalta s meg- nyugvásra intette őt.

Szintén ily föltelletes, habár természetesen lát- szik, ama ellenvetés, hogy az egyház a haladás el- lene.

A multban az egyház minden, s annál inkább a vallás körébe vágó újítást a legszigorubb vizsgálat alá vetette s ha csak lehetett, halasztotta, míg a család- lehetőség is alig jöhetett szóba, azonban mindez elő- nyére vált, mert, bár lassan, de biztosan haladt.

A mely újítások helyességéről pedig kétség sem merülhetett föl, azokat haladéknél életbe léptetni törekedett, sőt nyíltan a reformot tűzte többször zsinatai elé. Ha voltak, csak egyesek lehettek, kiket e szellem szélsőségekre s csökönös megállapodásra vezetett, mert az egyház, mely oly szépen fejlette ki tanait, szertar- tásait, kormányzatát, ily megállapodásról nem vado- lható.

S így valamit egyrésztől senkit sem lehet meg az, ha az egyház ma is épen oly óvatossal az újítás körül, mint hajdan, mert ebben is csak régi elveit, szellemét követi: más részről nem lehet kétkednünk azon, hogy mindazon módosításokat, melyeknek ki- vánatos volta már most is szembevetné, szintén életbe fogja léptetni, annál is inkább, minthogy azok a vallás dogmáitól távol eső ügyeket érintenek. Fő az, miszerint e változások menél hamarabb megtörténjenek, mert ennélkül nem bir működésének kellő hatást szerezni s az ellen ily egyes hiányokban támpontra löl, honnan ámitá- sait sikerrel folytathatja. Igen igen sokan vannak ka- tholikusanak közül, kiket hasznos, korszerű, új intéz- ményekkel nem csak a közönyösek, hanem az ellenek táborából is magukhoz vonhatnánk, ha nem ragasz- kodnának annyira az egyház szellemével s alig egyező s pusztán az idők viszonyainál fogva felkapott néze- tekhez.

A határ e téren szabatosan ki van mérve, a tör- vényes út megalapítva, s így az újítás veszélyes előhá- ladásától nincs mit tartani; csupán annak föltüntetése s bevitatása szükséges meg, mily módosítások kívántat- nak s vajjon a szándokolt változtatás helyese-e? Ennek felderítése a kath. sajtó dolga, mert ennélkül nem csak haszatalan, hanem alaptalanul is óhajtanánk a közeli zsinatoktól e tekintetben eredményt. —y

Reformeszmnék.

III.

(Vége.)

(—y) Miután bemutattuk, hogy a bőjtök változ- tathatók, következik a második kérdés megfejtése, vagyis: mily okok kívánják az eddig fennálló bőjtői törvények megmási- tását?

Hogy valamely törvény megmásiatásak, ahhoz mind- azon körülmények megszüntése vagy megváltozása

